

Právo na internetu

Jakub Míšek

Témata přednášky

- Právní odpovědnost (stručný úvod)
- Možnosti právní regulace online
- Definiční authority
- Odpovědnost ISP

Odpovědnost

- Příklady:
 - Morální
 - Politická
 - Právní

Čas na právo!

**MAYBE ITS
BECAUSE
IM A DOG**

**BUT THIS CASE LOOKS PRETTY
BLACK AND WHITE TO ME**

Právní povinnost

- Nutnost vyplývající bezprostředně nebo zprostředkovaně z právních norem chovat se určitým způsobem pod hrozbou sankce
- Aktivní činnost
 - Dát (*dare*)
 - Konat (*facere*)
- Nečinnost
 - Zdržet se (*omittere*)
 - Strpět (*pati*)

Právní odpovědnost

- Povinnost snést následky protiprávního chování nebo stavu
 - Možnost porušit jak konáním, tak opomenutím
- Sekundární (sankční) povinnost
 - Vzniká porušením primární povinnosti, nebo při existenci protiprávního stavu
 - Smysl:
 - odstranění důsledků protiprávního jednání
 - nastolení stavu, který je souladný s právem

Funkce právní odpovědnosti

- Reparační
 - typická u majetkové právní odpovědnosti
 - napravení škodlivého následku
- Satisfakční
 - kompenzace nemajetkové újmy vhodným zadostiučiněním
- Represivní
 - postih toho, kdo porušil svoji povinnosti
- Preventivní
 - hrozba možnosti vzniku sankce

Druhy právní odpovědnosti

- Soukromoprávní
 - Vztah mezi delikventem a poškozeným
 - Uvedení do původního stavu (restituce) – omluva apod.
 - Náhrada (reparace) – peněžitá náhrada apod.
- Veřejnoprávní
 - Vztah mezi delikventem a státem
 - Ústavněprávní odpovědnost
 - Trestní odpovědnost
 - Trest
 - Správní odpovědnost
 - Přestupek
 - Stačí nedbalost, pokud není výslovně uvedeno

Druhy právní odpovědnosti

- Subjektivní odpovědnost
 - = odpovědnost za zavinění
 - Zavinění = vnitřní psychický vztah delikventa k protiprávnímu jednání a jeho následku
 - Zaviněné porušení právní povinnosti
 - Je možná exkulpace - vyvinění
- Objektivní odpovědnost
 - Odpovědnost za protiprávní stav
 - Není třeba zavinění
 - Je možná liberace
 - Zvláštní případ – absolutní odpovědnost
 - Není možná liberace (= odpovědnost za riziko)

Prvky subjektivní právní odpovědnost

- Objekt
- Subjekt
- Objektivní stránka
- Subjektivní stránka

Objekt deliktu

- Právem chráněný zájem, proti němuž směřuje protiprávní jednání, nebo který je porušen
 - Majetek
 - Zdraví
 - Život
 - Čest
 - Soukromí

Subjekt deliktu

- Osoba způsobilá k protiprávnímu jednání
 - která se dopouští protiprávního jednání
 - která byla odpovědná za nevzniknutí protiprávního stavu

Objektivní stránka deliktu

- U odpovědnosti za zavinění:
 1. Protiprávní jednání (konání i opomenutí)
 2. Škodlivý následek
 3. Příčinná souvislost (kauzální nexus) mezi jednáním a následkem
- U odpovědnosti bez zřetele za zavinění:
 - Protiprávní stav

Subjektivní stránka deliktu

- Pouze u odpovědnosti za zavinění
- Zavinění
 - Zkoumáme vědomí a vůli
 - Jednání úmyslné (*dolus*)
 - Přímý
 - Delikvent chtěl chráněný zájem porušit nebo ohrozit
 - Nepřímý
 - Delikvent věděl, že svým jednáním může chráněný zájem porušit nebo ohrozit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn
 - Nedbalostní jednání (*culpa*)
 - Vědomá nedbalost - věděl, že může způsobit škodlivý následek a nepřiměřeně spoléhal, že se to nestane
 - Nevědomá nedbalost – nevěděl, že může způsobit škodlivý následek, ale měl a mohl to vědět

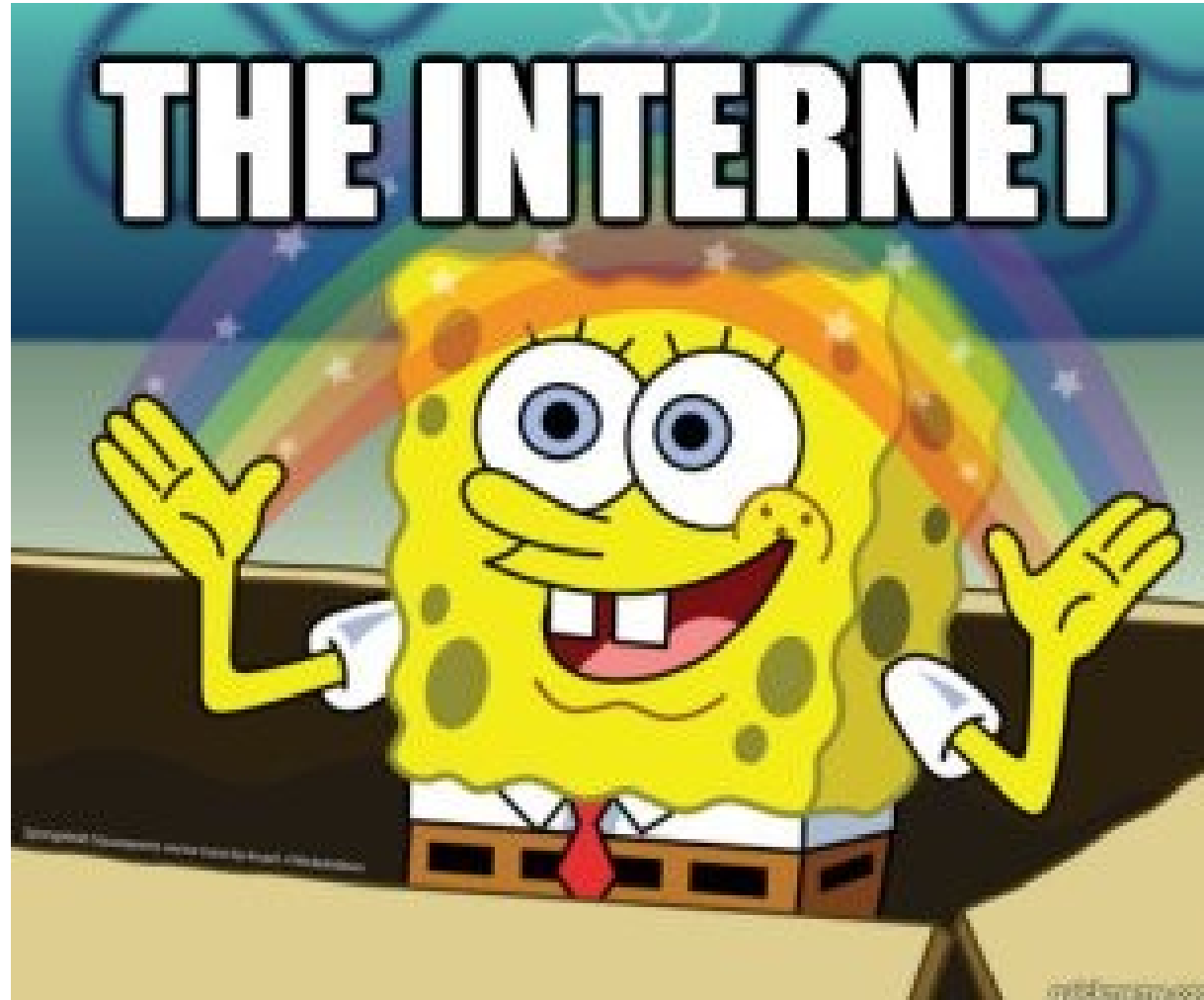
Soukromoprávní odpovědnost

- Mnoho typů
 - Odpovědnost za škodu
 - Odpovědnost za nemajetkovou újmu
 - Odpovědnost za vady
 - ...
- OZ - § 2900 – všeobecná prevenční povinnost
 - *„Vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, je každý povinen počínat si při svém konání tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo na vlastnictví jiného.“*
- Náhrada škody – obecně § 2951 OZ
 - *„Škoda se nahrazuje uvedením do předešlého stavu. Není-li to dobře možné, anebo žádá-li to poškozený, hradí se škoda v penězích.“*
 - *„Nemajetková újma se odčiní přiměřeným zadostiučiněním. Zadostiučinění musí být poskytnuto v penězích, nezajistí-li jeho jiný způsob skutečné a dostatečně účinné odčinění způsobené újmy.“*

imgflip.com

Možnost právní regulace online

Problémy aplikace práva online

- Vynutitelnost
- Teritorialita
- Zásadní paradigmatické změny
 - Např. autorské právo

Legitimita právní regulace online

- John Perry Barlow: Deklarace nezávislosti kyberprostoru (1996)
 - Neexistence společenské smlouvy mezi státem a adresáty právních norem
 - Nepotřebnost právní regulace – komunita se postará
 - Absence nástrojů k efektivní regulaci

Legitimita právní regulace online

- John Perry Barlow: Deklarace nezávislosti kyberprostoru (1996)
 - ~~Neexistence společenské smlouvy mezi státem a adresáty právních norem~~
 - Není třeba vyjádření vůle být regulován, stačí faktická existence nutnosti takového stavu
 - ~~Nepotřebnost právní regulace – komunita se postará~~
 - Nepostará
 - Zásadní změna prostředí oproti r. 1996
 - ~~Absence nástrojů k regulaci~~
 - Mezinárodní spolupráce
 - Nezbytnost spolehnout se na definiční authority
 - Lessig: Kódování práva

Definiční autority

Definiční autority

Definiční authority

- Faktická vláda nad prostředím
- Příklady:
 - Poskytovatelé služeb informační společnosti
 - Online tržišť
 - Diskuzní fóra
 - Zpravodajské servery umožňující vkládání vlastního obsahu
 - Doménové authority

- Definiční autority fakticky ovládají prostor
 - Odpovědnost – obecná prevenční povinnost
 - Reálně mohou ovlivnit chování online
 - Možnost vynucení práva
 - Jsou podřízené státní jurisdikci

Odpovědnost ISP

- Internet Service Provider [poskytovatel internetového připojení]
- Poskytovatel služby informační společnosti

- Odpovědnost za vlastní obsah (vytvořený, převzatý, publikovaný)
- Odpovědnost za cizí obsah (přímý pachatel, účastník na deliktu, odpovědnost za nezakročení na ochranu jiného)

Odpovědnost ISP - základy

- Zásady:
 - Každý odpovídá za svoje vlastní jednání...
X
Nikdo neodpovídá za cizí jednání...
- Zásadní rozdíl:
 - Vlastní obsah (vytvořený, převzatý, publikovaný)
 - Cizí obsah (přímý pachatel, účastník na deliktu, odpovědnost za nezakročení na ochranu jiného)
- Ale!
 - Prevenční povinnost (§ 2900 OZ)
 - Zakročovací povinnost (§ 2901 OZ)

§ 2900

Vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, je každý povinen počínat si při svém konání tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo na vlastnictví jiného.

§ 2901

Vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, má povinnost zakročit na ochranu jiného každý, kdo vytvořil nebezpečnou situaci nebo kdo nad ní má kontrolu, anebo odůvodňuje-li to povaha poměru mezi osobami. Stejnou povinnost má ten, kdo může podle svých možností a schopností snadno odvrátit újmu, o níž ví nebo musí vědět, že hrozící závažností zjevně převyšuje, co je třeba k zákroku vynaložit.

ISP

- Dilema:
 - Máme zájem na svobodném internetu
 - Pokud by chtěl někdo plně vyhovět obecné prevenční povinnosti, musel by neustále sledovat veškerý obsah
 - Faktor - Ochrana soukromí
- (Zatím) existuje společenská poptávka, aby ISP nesledoval

Pojem ISP

Služba inf. společnosti - Jakákoli služba informační společnosti, tj. každá služba poskytovaná zpravidla za úplatu, na dálku, elektronicky a na individuální žádost příjemce služeb.

- čl. 1(2) směrnice 98/34/ES ve znění 98/48/ES
- Pro účely této definice se rozumí
 - **„službou poskytovanou na dálku“** služba poskytovaná bez současné přítomnosti stran
 - **„službou poskytovanou elektronicky“** služba odeslaná z výchozího místa a přijatá v místě jejího určení prostřednictvím elektronického zařízení pro zpracování a uchování dat (včetně digitální komprese) a jako celek odeslaná, přenesená nebo přijatá drátově, rádiově, opticky nebo jinými elektromagnetickými prostředky
 - **„službou na individuální žádost příjemce služeb“** služba poskytovaná přenosem dat na individuální žádost

Limitace odpovědnosti ISP

- „Bezpečný přístav“
 - DMCA (v USA, pouze copyright)
 - **Směrnice 2000/31/ES a z ní vycházející zákon 480/2004 Sb.**
- 3 typy ISP
 - Mere conduit (access)
 - Meziukládání dat (caching)
 - Ukládání dat (hosting)

Mere conduit (access)

§ 3 (čl. 12 Směrnice)

Odpovědnost poskytovatele služby za obsah **přenášených informací**

(1) Poskytovatel služby, jež spočívá v přenosu informací poskytnutých uživatelem prostřednictvím sítí elektronických komunikací nebo ve zprostředkování přístupu k sítím elektronických komunikací za účelem přenosu informací, odpovídá za obsah přenášených informací, jen pokud

- a) přenos **sám iniciuje**,
- b) **zvolí uživatele** přenášené informace, nebo
- c) **zvolí nebo změní obsah** přenášené informace.

(2) Přenos informací a zprostředkování přístupu podle odstavce 1 zahrnuje také automatické krátkodobě dočasné ukládání přenášených informací.

Meziukládání dat (caching)

§ 4

Odovědnost poskytovatele služby za obsah automaticky dočasně meziukládaných informací

Poskytovatel služby, jež spočívá v přenosu informací poskytnutých uživatelem, odpovídá za obsah informací **automaticky dočasně meziukládaných**, jen pokud

- a) **změní obsah** informace,
- b) **nevyhoví podmínkám přístupu** k informaci,
- c) **nedodrží pravidla o aktualizaci** informace, která jsou obecně uznávána a používána v příslušném odvětví,
- d) **překročí povolené používání technologie** obecně uznávané a používané v příslušném odvětví s cílem získat údaje o užívání informace, nebo
- e) ihned **neprijme opatření vedoucí k odstranění jím uložené informace** nebo ke znemožnění přístupu k ní, jakmile zjistí, že informace byla na výchozím místě přenosu ze sítě odstraněna nebo k ní byl znemožněn přístup nebo soud nařídil stažení či znemožnění přístupu k této informaci.

Ukládání dat (hosting)

§ 5 (14, 15)

Odpovědnost poskytovatele služby za **ukládání obsahu informací poskytovaných uživatelem**

(1) Poskytovatel služby, jež spočívá v ukládání informací poskytnutých uživatelem, odpovídá za obsah informací uložených na žádost uživatele, jen

a) **mohl-li vzhledem k předmětu své činnosti a okolnostem a povaze případu vědět**, že obsah ukládaných informací nebo jednání uživatele jsou protiprávní, nebo

b) **dozvěděl-li se prokazatelně** o protiprávní povaze obsahu ukládaných informací nebo o protiprávním jednání uživatele a neprodleně neučinil veškeré kroky, které lze po něm požadovat, k odstranění nebo zneprístupnění takovýchto informací.

(2) Poskytovatel služby uvedený v odstavci 1 odpovídá **vždy za obsah** uložených informací v případě, že vykonává **přímo nebo nepřímo rozhodující vliv** na činnost uživatele.

NEVĚDOMÁ NEDBALOST

Má ISP povinnost monitorovat?

- § 7 – ISP nejsou povinni
 - dohlížet na obsah jimi přenášených nebo ukládaných informací,
 - aktivně vyhledávat skutečnosti a okolnosti poukazující na protiprávní obsah informace

Směrnice 2000/31/ES – rec. 47

Zákaz ukládat poskytovatelům služeb povinnost dohledu uložený členskými státy platí pouze pro povinnosti obecné povahy. Zákaz se netýká povinnosti dohledu ve zvláštních případech, a zejména nebrání rozhodnutím vnitrostátních orgánů přijímaným v souladu s vnitrostátními předpisy.

Ale! Digital single market směrnice – čl. 17

- Odst. 3:

„Pokud poskytovatel služeb pro sdílení obsahu online provádí sdělení nebo zpřístupnění veřejnosti za podmínek stanovených v této směrnici, nevztahuje se na situace, na něž se vztahuje tento článek, omezení odpovědnosti podle čl. 14 odst. 1 směrnice 2000/31/ES.“

Ale! Digital single market směrnice – čl. 17

- Odst. 4:

„ Pokud není svolení poskytnuto, odpovídá poskytovatel služeb pro sdílení obsahu online za neoprávněná sdělení nebo zpřístupnění děl chráněných autorským právem a jiných předmětů ochrany veřejnosti, pokud neprokáže, že:

a) vynaložil veškeré úsilí k získání svolení a

b) v souladu s vysokými odvětvovými standardy odborné péče vynaložil veškeré úsilí k zajištění nedostupnosti konkrétních děl a jiných předmětů ochrany, o nichž mu nositelé práv poskytli relevantní a nezbytné informace, a v každém případě

c) ihned poté, co od nositelů práv obdržel dostatečně odůvodněné oznámení, znemožnil přístup k oznámeným dílům nebo jiným předmětům ochrany nebo je odstranil ze svých internetových stránek a vynaložil veškeré úsilí k zamezení jejich budoucímu nahrání v souladu s písmenem b).“

Notice and takedown

- Upozornění na protiprávní obsah
- Neexistuje obecná regulace
- Upozornit může kdokoli, jakkoli v libovolné formě

- Určení odpovědnosti ISP
 - Je subjekt v pozici ISP?
 - Věděl o protiprávnosti obsahu?
 - Reagoval? (Včas?)

Příklady judikatury

- C-70/10 Scarlet Extended, C-360/10 SABAM
 - Není možné uložit poskytovateli připojení povinnost zavést systém filtrování
 - Všech elektronických sdělení, zejména s využitím peer-to-peer programů (/ informací ukládaných uživateli)
 - Použitelný vůči všem zákazníkům bez rozdílu
 - Preventivně
 - Výlučně na jeho náklady
 - Bez časového omezení
- C-324/09 L'Oréal
 - Čl. 14 směrnice (hosting) se vztahuje i na provozovatele online tržiště
- C-236/08 až C-238/08 Google France
 - Ustanovení o limitaci odpovědnosti ISP (čl. 14 – hosting) se vztahuje i na poskytovatele optimalizace pro vyhledávání na internetu
- C-314/12 Telekabel
 - Poskytovateli internetového připojení je možné prostřednictvím soudního příkazu zakázat poskytovat zákazníkům přístup k webovým stránkám obsahujícím předmět(y) ochrany.

Rozhodovací praxe ESLP – Delfi AS proti Estonsku (č. 64569/09)

- Delfi – novinový server s celostátní sledovaností
- Zpráva týkající se chystané ledové cesty (spojení Estonsko-Finsko)
 - „SLK zničilo plánovanou ledovou cestu“
- Reakce – přibližně 20 urážlivých komentářů
- Kontakt po 6 týdnech
 - Reakce do 24 hodin
- Delfi mělo možnost komentáře aktivně ovlivňovat

Rozhodovací praxe ESLP –Delfi

- Pokud národní soud dospěje k názoru, že je třeba aplikovat plnou odpovědnost, nejedná se o neproporcionální omezení svobody projevu.
 - Delfi jako aktivní (publikuje příspěvky, zná míru kontroverze, podněcuje diskuzi). Nemá opatření umožňující efektivní odstraňování komentářů podněcujících násilí. Nahlášení příspěvku je nedostatečné. Delfi je profesionální vydavatel s fakticky větší možností sledovat diskuze.
 - Estonský soud požadoval aktivní odstraňování komentářů, které jsou zjevně protiprávní.
 - Nezbytnost aktivity moderátorů

ESLP – Pihl proti Švédsku 74742/14 (2017)

- Anonymní defamační komentář na online blogu neziskové organizace - nemonitorovaná/nefiltrovaná sekce
- Malý web (malý dosah obsahu)
- Stěžovatel: soukromá osoba (označena za nacistu a následně drogově závislého) - zásah do soukromí (čl. 8 EÚLP)
- Za 9 dnů od komentáře upozornění stěžovatele, den poté staženo a zveřejněna omluva
- Národní soudy: Jednalo se o pomluvu, ale nebyly důvody zakládat odpovědnost ISP
- ESLP: Nešlo o hate speech, malý dosah, málo čtenářů

- Důležité: To, že ISP přijde o bezpečný přístav ještě neznamena, že nutně odpovídá!

České soudy: Prolux

- Diskuze u článku na webu „Chcete prodat byt: Sám nebo s realitní kanceláří?“
- Závadné výroky:
 - „Společnost PROLUX lže jako svině“ - nadpis
 - „Zlikvidovat PROLUX“
 - „Nikdy jsem si nemyslela jaká jsem s prominentím husa a naletím podvodníkům, jinak je nazvat nemůžu.“
 - „Ahoj, také jsem obětí bezcharakterní a lživé firmy PROLUX.“
- Prolux: Zásah do dobré pověsti právnické osoby

Prolux: Městský soud v Praze

- Potvrdil rozhodnutí odstranit celé vlákno a odmítl uložit povinnost zaplatit 50 000,-
- *„Žalovaný si musí být vědom toho, že urážlivé a hanlivé výrazy vyskytující se ve veřejné diskuzi na jeho internetových stránkách mohou poškodit dobrou pověst žalobce, tedy je podle §5 odst. 1 písm. a) i b) zákona č. 480/2004 Sb. odpovědný za obsah informací uložených na žádost uživatele, neboť mohl vzhledem k předmětu činnosti, okolnostem a povaze případu vědět, že obsah ukládaných informací uživatele je protiprávní.“*

Prolux: Vrchní soud v Praze

- Rozhodnutí: je nutné odstranit jen „lže jako svině“. Platit opravdu není nic třeba.
- VSP: *„Mezi takové obsahem zjevně protiprávní informace je třeba zařadit i příspěvky, jež s cílem dehonestovat označeného jsou jen souhrnem vulgarit bez snahy o věcnou diskusi či kritiku.“ „...dle názoru odvolacího soudu [je] podstatně širší a zahrnuje i ty případy, kdy je protiprávnost obsahu určité informace – do té doby sporná – postavena na jisto až rozhodnutím soudu.“*
 - *„Pro úplnost je třeba poukázat na to, že soud prvního stupně pochybil, pokud za stavu, kdy shledal (byť nesprávně) jako způsobilý zásah do dobré pověsti žalobce pouze část předmětných diskusních příspěvků, uložil žalovanému povinnost odstranit celé diskusní „vlákno“, ač jiné zde uložené informace jsou z pohledu ochrany dobré pověsti žalobce zcela nezávadné.“*

Parlamentní listy

- V podstatě první případ odpovědnosti ISP za příspěvky v ČR
- Tři články a diskuze pod nimi
 - Komentáře hrubě urážlivého, xenofobního a rasistického charakteru, vyvolávající témata násilí a fyzické likvidace, jako např. "Patří do kafilerie"
- Žalovaný: zpravodajský portál, ale se snahou zapojit do komunikace občany s velkou návštěvností (300 000 denně)
 - Neexistoval funkční odkaz na nahlašování závadného obsahu
 - Existuje systém na mechanické filtrování klíčových slov – zjevně neúčinný
- Došlo k upozornění, nenastalo odstranění obsahu
 - Nastalo s tříletým zpožděním
- Povinnost uhradit 150 000,- Kč jako zadostiučinění za zásah do osobnostních práv

Děkuji za pozornost.

@jkb_misek